

ETICKÉ PRINCÍPY V NEŠTÁTNYCH BEZPEČNOSTNÝCH SLUŽBÁCH

Petr Selinger¹

ABSTRAKT

Článok sa zaoberá aplikáciou etických princípov do činnosti neštátnych bezpečnostných služieb v Slovenskej republike. Charakterizuje faktory ovplyvňujúce výkon služby, poukazuje na dôležitosť hodnotovej stránky a morálnej stránky osobnosti zamestnanca neštátnej bezpečnostnej služby.

Kľúčové slová:

neštátna bezpečnostná služba, etika, etické správanie, etický kódex

ABSTRACT

The article deals with the application of ethical principles to non-business security services in the Slovak Republic. The article characterizes the factors that influence on performance of the services, it shows importance of value site and moral site of the employee's personality in non-state security services.

Key words:

the non-state security service, the ethics, the ethical behaviour, the Code of Ethics

1 ÚVOD

Jednou zo základných povinností štátu je zaručiť ochranu života, zdravia a majetku svojim občanom aj ostatným osobám žijúcich na jeho území. V každom demokratickom štáte na prvom mieste zabezpečuje ochranu týchto základných životných hodnôt, vnútorný poriadok a bezpečnosť, predovšetkým štátne bezpečnostné služby. Tie svojou pôsobnosťou a plnením špecifických úloh vytvárajú optimálne bezpečnostné podmienky, ktoré sú nevyhnutné pre bežnú a kontinuálnu činnosť jednotlivých zložiek štátu, jeho riadiacich štruktúr, orgánov, organizácií a inštitúcií.

¹ Petr Selinger, Ing., PhD., Žilinská univerzita v Žiline, Fakulta špeciálneho inžinierstva, Katedra bezpečnostného manažmentu, Ul. 1. mája 32, 010 26 Žilina, Slovakia, tel: +421 41 513 6655, email: Petr.Selinger@fsi.uniza.sk

Spravidla sú zriaďované ministerstvom, obdobným ústredným orgánom štátnej správy alebo orgánom miestnej štátnej správy. Avšak štátne bezpečnostné služby nie sú jediným subjektom zodpovedným za ochranu všetkých spoločenských hodnôt. Každý člen spoločnosti má právo vlastníť majetok, toto právo určuje jeho vlastníkovi povinnosť nielen majetok zveľaďovať, ale i chrániť. Do tejto oblasti vstupuje komerčná bezpečnosť vo forme zmluvných vzťahov medzi klientom a dodávateľom, poskytovaná neštátnymi bezpečnostnými službami, ako sú súkromné bezpečnostné služby a obecná polícia. Ochrannú činnosť jednotlivých neštátnych bezpečnostných služieb upravuje osobitný zákon a vykonáva sa na základe zákona zamestnancami a príslušníkmi, ktorí sú v pracovnom pomere podľa Zákonníka práce. K charakteristickým črtám patrí aj presne vymedzenie ich teritoriálnej pôsobnosti. Tento sektor na trhu možno hodnotiť pre jeho rozsah pôsobenia, komplexnosť poskytovania služieb, organizovanosť, technickú a technologickú vybavenosť odborného manažmentu a výkonného personálu ako bezpečnostný priemysel [1].

2 NEŠTÁTNE BEZPEČNOSTNÉ SLUŽBY V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

Činnosť neštátnych bezpečnostných služieb na Slovensku patrí medzi najmladšie bezpečnostné služby. Predstavujú významný prvok bezpečnosti pri ochrane majetku a osôb, ponúkajú opatrenia predovšetkým preventívneho charakteru. Konštituovali sa ako podnikateľská činnosť na základe Živnostenského zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (SBS) alebo na základe zákona 564/1991 Zb. o obecnej polícii.

Zákon o súkromnej bezpečnosti upravuje poskytovanie služieb v rámci súkromnej bezpečnosti a výkon štátneho dozoru Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky a kontroly Policajným zborom. Súkromná bezpečnosť sa prevádzkuje ako SBS (bezpečnostná služba) alebo ako technická služba na ochranu majetku a osoby. Súkromné bezpečnostné služby predstavujú súkromné činnosti na ochranu osôb a majetku [11]. Zákon o obecnej polícii stanovuje úlohy obecnej polícii ako poriadkovému útvaru, ktorý pôsobiaci pri zabezpečovaní obecných vecí verejného poriadku, ochrane životného prostredia v obci a plní úlohy vyplývajúce zo všeobecne záväzných nariadení obce, z uznesení obecného zastupiteľstva a z rozhodnutí starostu obce. Obecnú políciu zriaďuje a zrušuje obec všeobecne záväzným nariadením [12].

Charakteristika a výkon služby pri ochrane majetku

Pojem služba pri ochrane majetku zahŕňa ochranu majetku a osoby, ochranu majetku a osoby pri preprave, ochranu prepravy majetku a osoby, zabezpečovanie poriadku na mieste zhromažďovania osôb (verejné zhromaždenia, slávnostné, kultúrne a športové podujatia), prevádzkovanie zabezpečovacieho systému alebo poplachového systému, ale aj vypracúvanie plánu ochrany. Priamy výkon ochrany osôb a majetku formou stráženia, obchôdzok, prevádzkovania zabezpečovacieho systému alebo poplachového systému a zároveň priame riadenie a kontrola týchto činností nazývame fyzickou ochranou. Vo väčšine prípadov, výkon fyzickej ochrany podlieha zákrokom bez zbraní, kedy sa využívajú vecné bezpečnostné prostriedky [11], [12].

Faktory vplývajúce na výkon strážnej a ochranej služby

Do zvýšenej pozornosti sa berie fakt, že vykonávateľom strážnej a ochranej služby je človek uplatňujúci počas výkonu svojej individuálne fyziologickej a psychickej danosti. Psychická reakcia a jej primeranosť vzhľadom na situačné zmeny, vonkajšie podnety závisí od intelektu. Do popredia sa dostáva všeobecná požiadavka na okamžitú schopnosť pracovníka tejto služby sa správne rozhodnúť, čím sa vylučuje akákoľvek váhavosť, skratovosť či impulzivnosť v konaní. Tieto skutočnosti môžu stimulovať spúšťací mechanizmus osobného zlyhania. Za osobným zlyhaním môžeme nájsť aj skryté alebo zatajované defekty ovplyvňujúce kvalitu zmyslových orgánov. Tak tiež výrazné záporné vlastnosti určujúce dynamiku a intenzitu citového prežívania a správania sa, či dokonca nedostatky v morálnych vlastnostiach jednotlivca. Toto zamestnanie si vyžaduje zmysel pre zodpovednosť za svoje konanie a uvedomelý postoj k príslušným povinnostiam, následne svedomitosť a dôslednosť pri riešení vzniknutých problémov na pridelenom stanovišti. Dospievame teda ku konštatovaniu, že strážnu službu nemôže vykonávať hocikto [2].

Ľudia vstupujú do tohto zamestnania s rôznymi predstavami aj s rôznym prístupom, čo sa odráža vo výkone služby. V prípade, ak vnútorné presvedčenie jedinca nekorešponduje s očakávanými požiadavkami z druhej strany, môže dôjsť ku kolízií, ktorá sa odrazí v kvalite odvedenej práce. Významnú úlohu tu zohrávajú faktory, ako motivácia a uvedomenie si dôvodu uchádzania sa o daný druh zamestnania. Tieto vnútorné sily determinujú konanie jedinca a jeho postoje voči tomu, čo robí. Psychické napätie a stres u vykonávateľa ochrany vyvolávajú vplyvy prostredia. Pôsobiaci činitele mikroprostredia a makroprostredia ovplyvňujú postoje ľudí k povinnostiam v pozitívnom mobilizujúcom alebo negatívnom zmysle smerujúcom k zníženiu jeho hodnoty výkonu. Zaraďujeme tu sociálne prostredie, aktuálnu bezpečnostnú situáciu, kvalitu technického zabezpečenia, zvláštnosti stanovišť v interiéri či exteriéri chráneného objektu. Nezabúdajme na subjektívne pocity osobnej pripravenosti spojenej s pozitívnou sebadôverou alebo opačne s pochybnosťami o svojej schopnosti zvládnuť pridelené úlohy. Tieto spomínané faktory výrazne pôsobia na telesné a duševné sily. Tie sú potrebné na prispôsobenie sa podmienkam, v ktorých sa vykonáva strážna a ochranná služba [2].

Od osoby vykonávajúcej službu spojenú s priepustkovou a kontrolnou činnosťou, kde existuje veľká pravdepodobnosť výskytu problémov, sa vyžaduje schopnosť sebaovládania pri riešení konfliktnej situácie. V protichodnom prípade, pri ochrane objektu s absenciou styku s ostatnými ľuďmi musí zamestnanec SBS a príslušník obecnej polície čeliť svojim myšlienkovým pochodom vplývajúcich na jeho sústredenosť a vnímavosť vonkajších podnetov, zmien sledovanej scény. Príčinou rozdielnosti v prežívaní a hodnotení situácie na stanovišti alebo v jeho okolí sú psychické danosti jednotlivých vykonávateľov ochrany, ich charakterových a vôľových vlastností.

Medzi činitele nesúce určitý podiel na strese zatried'ujeme aj rôzne fyzikálne javy ako nízka, vysoká teplota, nadmerný hluk, aktuálne poveternostné podmienky a iné.

Predstava možného napadnutia a vlastná zraniteľnosť má za následok vznik vnútorného napätia s neadekvátnym skratovým správaním a s rušivým účinkom na

kvalitu výkonu strážnej služby. Pri napadnutí pracovníka SBS alebo príslušníka obecnej polície, výhoda prislúcha práve útočníkovi, pretože má možnosť alternatívnej voľby času, miesta a spôsobu napadnutia. Pracovník strážnej a ochrannej služby nedokáže predpokladať kedy a ako nastane akt napadnutia systému ochrany, ale musí počítať s tým, že prípadne zaváhanie v rozhodovaní a konaní výrazným spôsobom ovplyvní bezpečnosť chráneného objektu.

Ako prostriedok na elimináciu psychického napätia sa čoraz častejšie aplikujú technické bezpečnostné zariadenia, ktoré prostredníctvom svojich funkčných vlastností sú schopné v reálnom čase signalizovať hroziace nebezpečenstvo. Detegovaný útočník stráca taktickú výhodu prekvapenia. Na druhej strane strážnikovi zapojené elektrické zabezpečovacie systémy a priemyselné televízie do procesu ochrany dodávajú istotu, že včas zachytia to, na čo jeho zmyslové orgány nestačia [2].

Bezpečnostnú službu považujeme za profesiu ľudskej činnosti, kde dochádza k prekonávaniu strachu ako prirodzenej ľudskej vlastnosti. Medzi základné predpoklady na zvládnutie stresových situácií jednoznačne patrí schopnosť ovládať svoj momentálny psychický a fyzický stav, svoje city, myšlienky a konanie. Preto strážna služba si vyžaduje len osoby, ktoré sa dokážu psychicky vyrovnáť s dlhodobou, jednotvárnou činnosťou. Dokážu rýchlo zaujať efektívny postoj v zložitých situáciách a brať na seba riziko o primeranosti voľby taktického postupu a použitých prostriedkov.

Keby sme to mali zhrnúť, bezpečnostná služba sa používa ako nástroj na preventívne predchádzanie útoku, na odvracanie hroziaceho nebezpečenstva aj na zmierňovanie následkov útoku na zákonom chránenom záujme.

Efektívny a správny výkon bezpečnostnej služby závisí na tom, ako kvalitný a schopný je každý ich zamestnanec. Činnosť pri tom musí vykonávať pri úplnom dodržiavaní zákona a za správneho a primeraného využívania právomoci.

3 ETICKÉ SPRÁVANIE V ČINNOSTI NEŠTÁTNYCH BEZPEČNOSTNÝCH SLUŽIEB

Pri vstupe jedinca do organizácie zameranej na bezpečnostné služby sa nedá hovoriť len ako o jednoduchom akte prijatia na základe zmluvy alebo iného dokladu, ktorým vzniká právny vzťah medzi jednotlivcom a zamestnávateľom. Tento vstup nesie v sebe hlbší význam v podobe vzájomných záväzkov a povinností, ktorých dodržiavanie sa viaže práve na zásady etiky, respektíve etického správania. Ako základ sa prezentuje vzájomná výmena dôvery a očakávaní v správaní sa jednotlivca voči organizácii a organizácie voči jednotlivcovi. Ak sa etické požiadavky organizácie správne posilňujú a riadia, dochádza ku stimulácii etického správania zamestnancov a k vyššej inštitucionalizácii podnikateľskej etiky vnútri organizácie. Porušenie etických očakávaní zo strany zamestnanca alebo zamestnávateľa vedie k ohrozeniu vzájomného pochopenia, k rastúcej frustrácii, k emocionálnej odozve alebo ku konfliktu. Naopak zhodnosť etických očakávaní medzi zamestnancom a organizáciou vedie k pracovnému uspokojeniu, k zvýšenej produktivite a k dlhodobému záväzku o trvalom etickom správaní [3].

Lojalita

Z etického hľadiska je užitočné zamerať svoju pozornosť aj na požiadavku lojality. Zmysel lojálnosti nachádzame v oddanosti, vernosti a plnení záväzkov. Lojalitu môžeme prirovnať k prebiehajúcejmu procesu, pričom členovia organizácie vyjadrujú svoj záujem o organizáciu a o jej trvalý úspech a blahobyť. Prítomnosť lojality zaisťuje efektívnosť fungujúceho systému. Rozlišujeme:

- a) Horizontálnu lojálnosť nachádzame v efektívnej a pružnej organizácii ako celku a vo vnútri jej jednotlivých zložiek. Prítom jednotlivé činnosti sú na seba vzájomne naviazané.
- b) Vertikálnu lojálnosť preukazujú pracovníci SBS tým, že plnia formálne príkazy i požiadavky v rámci pracovných vzťahov a v súlade so základnými služobnými a etickými pravidlami.

Čím viac je zamestnanec spätý s organizáciou, tým väčšie vydáva úsilie pri vykonávaní svojich úloh. Z iného hľadiska, existuje pozitívna väzba medzi úrovňou lojality a dĺžkou pracovného vzťahu [4].

Komunikácia

V zásade rozlišujeme komunikáciu vertikálnu medzi nadriadeným a podriadeným a horizontálnu komunikáciu vzťahujúcu sa na rovnocenných partnerov. Na pracovníka a príslušníka bezpečnostnej služby sa kladú mimoriadne nároky, aby si neustále uvedomoval, že pri styku s občanom nejedná so svojím podriadeným, ale s rovnocenným partnerom, hoci môže byť páchatel'om trestnej činnosti. Požaduje sa od neho, aby dokázal správne rozlišovať, v akej úrovni sa s danou osobou nachádza, a aké náležitosti sú potrebné použiť v rámci komunikácie. Komunikácia by nemala prebiehať len formou príkazov, pokynov a nariadení, napriek tomu v niektorých vypätých situáciách sa pokladá táto forma za nevyhnutnú.

V mnohých európskych krajinách sa stáva súčasťou výcviku oboznámenie a stotožnenie sa s pravidlami správneho konania. Tieto pravidlá sú postavené na požiadavke týkajúcej sa ovládania svojich emócií. Predpokladom je určitá zdržanlivosť, schopnosť nenechať sa vyprovokovať a vyvarovanie sa náporu prežitkov, podráždenosti, hnevu či odporu. V tejto súvislosti musíme zdôrazniť aj požiadanie o spoluprácu, ak je to za daných okolností prípustné. Pracovník SBS má dať najavo, že nechce riešiť situáciu jednostranne, ale formou spolupráce. Osvojiť si musí aj požiadavku sústredeného počúvania, aj kladenia správnych otázok [4].

Medzi obzvlášť komunikačne náročné situácie zaraďujeme komunikáciu s problémovými jedincami, ktorí sú agresívni, zmanipulovaní, zmätení alebo pod vplyvom návykových látok. Potom komunikáciu s účastníkmi hromadných zoskupení. Práve v kritických, komunikačne náročných situáciách sa najlepšie prejaví schopnosť pracovníka bezpečnostnej služby využívať odborné znalosti, vedomosti, skúsenosti a hlavne osobnú vyzretosť. Z jeho strany sa očakáva vysoká miera sebaovládania, psychickej odolnosti a emočnej citlivosti potrebná na správnu voľbu postoja, prostredníctvom ktorého dostane situáciu pod kontrolu, pričom spôsobí druhej strane minimálnu ujmu na zdraví, právach a ľudskej dôstojnosti. Do popredia sa preto dostáva aj potreba ľudskeho porozumenia a empatie. Vzhľadom na to, že tieto kritické situácie sú často neočakávané, rozhoduje o úspešnosti zákroku aj vycvičenosť a pohotovosť, ktorou sa líšia jednotliví pracovníci bezpečnostnej služby [4].

4 APLIKÁCIA ETICKÝCH PRINCÍPOV DO ČINNOSTI NEŠTÁTNYCH BEZPEČNOSTNÝCH SLUŽIEB

Rozlišujeme niekoľko faktorov, ktoré ovplyvňujú proces prijatia etických princípov pracovníkom a príslušníkov neštátnych bezpečnostných služieb. V prvom rade musí pochopiť mravné hodnoty i normy, nevyhnutná je aj motivácia žiť a pracovať podľa mravných štandardov, a dokonca vplyv prostredia patrí tiež medzi rozhodujúce faktory. Etické normy znamenajú pravidlá a prístupy využívané pracovníkmi na analýzu situácie a voľbu správneho postupu. Dodávajú určitý zmysel ich činnosti a ovplyvňujú štruktúru ich pracovného života [4].

4.1 ETICKÝ KÓDEX V ČINNOSTI SBS

Profesijný etický kódex v bezpečnostných službách nevzniká samoučelne, ale ako požiadavka doby na skvalitnenie medziludských vzťahov. Pôsobí ako preventívny prostriedok proti prejavom neetického správania. Vyjadruje kolektívnu morálnu zodpovednosť a spoločenský záväzok vzhľadom na plnenie svojho spoločenského poslania v oblasti bezpečnosti a ochrany majetku a osôb. Zmyslom etického kódexu bezpečnostných služieb sa stáva zrozumiteľné a jednoznačné oboznámenie jednotlivých zamestnancov s mravnými princípmi, hodnotami a normami, ktoré od nich spoločnosť očakáva, aby sa vylúčila subjektívna interpretácia výkladu. Potrebne je zdôrazniť, aby zamestnanci dôkladne pochopili zmysel obsahu etického kódexu, len tak sa dá zabezpečiť kvalitná ochrana zverených objektov [5].

V náročných situáciách, kedy musia zasahovať do práv a osobnej slobody iných osôb, sú podriadení množstvu právnych i mravných noriem. Z toho plynú vysoké nároky na etické požiadavky kladené na prácu neštátnych bezpečnostných služieb. To znamená, že etické požiadavky musia byť jasné a zrozumiteľné a v neposlednom rade sa posudzuje správanie a konanie príslušníkov služieb podľa prijatých noriem jednotne, aby sa vylúčila existencia neodôvodnených výnimiek.

Etický kódex bezpečnostných služieb venuje pozornosť špecifickým požiadavkám na správanie sa prevádzkovateľov a zamestnancov bezpečnostných služieb vo vzťahu k zákazníkom, k iným súkromným alebo verejnoprávnym bezpečnostným službám. Znamená to, že pod jeho obsah spadá:

Hodnotová, morálna stránka osobnosti pracovníka bezpečnostnej služby

K základným požiadavkám, z ktorých vychádzajú mravné požiadavky na pracovníka bezpečnostných služieb, zaraďujeme požiadavku bezúhonnosti. Pod morálnou bezúhonnosťou rozumieme súlad svedomia, vnútorných morálnych hodnôt, princípov a zásad so sociálnym étosom ľudských a občianskych práv i s demokratickými spoločenskými zásadami. Podstatu vidíme tiež v harmónii medzi svedomím a rozumom. Pracovník bezpečnostných služieb je povinný starať sa o kvalitu svojej morálnej stránky osobnosti, o čistotu svojej cti aj svojho svedomia [4].

Ďalšou dôležitou mravnou požiadavkou je požiadavka úcty k osobe, voči ktorej zasahuje a zabrániť vzniku bezdôvodnej ujmy tejto osobe. Pod morálnu stránku osobnosti príslušníka bezpečnostných služieb spadá aj spoľahlivosť, ako vlastnosť a schopnosť v každej situácii dodržiavať princípy a metódy nevyhnutné pre zvládnutie

úloh. Spolahlivosť sa musí pravidelne preverovať. Reflexuje sa vo forme lojálnosti voči zamestnávateľovi a vo forme zásadovosti voči páchatel'ovi [6].

Profesionalita reprezentuje komplexnú vybavenosť osoby poverenej výkonom fyzickej ochrany, ktorá zaručuje jeho schopnosť vyrovnat' sa s vyskytnutými udalosťami vo sfére jeho zodpovednosti. Podstata profesionálnej pripravenosti sa opiera o nadobudnuté odborné vedomosti, schopnosti a sociálne, psychologické a etické zručnosti. Za prejav profesionality pokladáme využitie adekvátneho spôsobu kontroly nad vzniknutou situáciou. Rozlišujeme mentálny a fyzický spôsob kontroly. Mentálnemu spôsobu kontroly prislúcha prejav autority, kedy páchatel' poslúchne a podriadi sa bez akejkoľvek reakcie, takže ďalšie opatrenia nie sú potrebné. Potom tu zaraďujeme prejav moci, vplyvom ktorého páchatel' poslúchne a podriadi sa, pretože si uvedomuje, že príslušník bezpečnostnej služby disponuje mocenskými prostriedkami a zároveň legitímnym právom ich využiť. Tento spôsob zahŕňa aj presvedčovanie v podobe náznakov, symbolov a slovnej argumentácii [4].

S morálnymi hodnotami bezpochyby súvisí aj zodpovednosť. Vskutku zodpovedný je ten, kto je schopný v plnom rozsahu prevziať zodpovednosť za svoje správanie a konanie. Príslušník bezpečnostných služieb má povinnosť za každých okolností presadzovať zákon primeranými prostriedkami, pritom disponuje určitým stupňom slobody, určitou mierou vlastného uváženia pri reagovaní na udalosti, s ktorými sa dostáva do kontaktu pri výkone svojej služby.

Ohľaduplnosť a taktnosť vychádzajú z neemočného, profesionálneho a rozhodného vystupovania v prípadoch, kedy dochádza k zasahovaniu do ľudských práv a slobody. Avšak príslušník bezpečnostných služieb nesmie byť pri rozhodovaní a konaní ovplyvňovaný svojimi osobnými problémami a pocitmi [4].

Vzťah zamestnávateľa a zamestnanca

Povinnosť zamestnávateľa spočíva v rešpektovaní zákonného práva svojich zamestnancov, v tvorbe vhodných pracovných podmienok pre odborný a bezpečný výkon, aj v zabezpečovaní zvyšovania odbornosti súvisiacej s úrovňou kvality ponúkaných služieb. Poprední poskytovatelia bezpečnostných služieb berú ako samozrejmosť permanentnú kontrolu a analýzu poskytovaných služieb svojimi zamestnancami. Zamestnávateľ zároveň reaguje na opodstatnené požiadavky a pripomienky zo strany zamestnancov i sociálneho partnera. V súčasnosti sa za nevyhnutnosť pokladá prejavenie solidarity zamestnávateľa v podobe dohody zamestnávateľa a bezpečnostného zamestnanca o zmluvnom zaistení prípadov, v ktorých došlo ku vzniku škody. Podstatné je uzavretie poistenia právnej ochrany pre prípad uplatnenia nároku zo strany poškodeného voči zamestnancovi. Z praktického hľadiska zamestnanec dostáva pocit istoty, že za okolností, kedy jednal v dobrej vôli mu zamestnávateľ poskytne pomoc, najmä právnu. Prístup k personálnej zodpovednosti sa odvíja od miery zodpovednosti a starostlivosti pri voľbe zamestnancov a pri odhade profesijného vývoja uchádzača v priebehu vstupného pohovoru [6].

Správanie zamestnanca charakterizuje lojálnosť, čestnosť a spolahlivosť. Nezneužíva vlastné postavenie, odborné znalosti a zručnosti na poškodenie záujmov, dobrého mena firmy alebo vo svoj prospech. Nesie zodpovednosť za plnenie svojich pracovných povinností. V očiach zákazníka a verejnosti ovplyvňuje svojím

vystupovaním povest' firmy, ktorá ho zamestnáva. Dôraz sa kladie aj na presvedčenie zamestnanca o legitimitě, oprávnenosti a účelnosti záujmov firmy.

Vzt'ah medzi bezpečnostnými službami

V rámci hospodárskej súťaže vystupujú bezpečnostné služby čestne a poctivo. Dodržiavajú stanovené pravidlá a právny rámec vytvorený pre podnikanie. Dbajú na to, aby svojím konaním sa nedostali do rozporu s dobrými mravmi. Nesmú spôsobiť ujmu na povesti iných konkurenčných firiem a musia sa vyvarovať klamlivej reklame [6].

Vzt'ah medzi bezpečnostnými službami a Policajným zborom

Postoj polície voči bezpečnostným službám inklinoval k nedôvere a k odcudzovaniu kvôli predstave konkurencie, ktorá ohrozuje jej mocenský monopol. V súčasnosti dochádza k zmene myslenia policajtov, začínajú si uvedomovať potrebu praktickej spolupráce s neštátnymi bezpečnostnými službami, v ktorej nachádzajú potenciál ovplyvňujúci úroveň ochrany majetku a osôb. Predpokladaný vývoj sa má orientovať k rastúcemu počtu neštátnych subjektov v oblasti prevencie kriminality. Predpokladáme aj postupné rozširovanie oblasti pôsobenia neštátnych bezpečnostných služieb, nakoľko trestná činnosť má stúpajúcu tendenciu. Do úvahy treba však brať aj skutočnosť, že neočakávame zvyšovanie finančných výdavkov zo štátneho rozpočtu na políciu. V záujme zabezpečenia vnútornej bezpečnosti a zvyšovania pocitu bezpečnosti občanov sa do popredia dostáva potreba zvýšenia vzájomnej spolupráce medzi Policajným zborom a neštátnymi bezpečnostnými službami. Pochopiteľne, že presné vymedzenie hraníc a aktivít medzi verejnou a súkromnou bezpečnosťou vedie k prevenciám, aby nedošlo ku stretu záujmu zaistenia bezpečnosti [7].

Problém vzt'ahu kvality poskytovaných služieb a ich ceny

Vstupom Slovenskej republiky do Európskej únie sa kladú na prevádzkovateľov bezpečnostných služieb rovnaké požiadavky ako na ostatné podnikateľské subjekty v otvorenom trhovom prostredí. Na dosiahnutie úspechu v súťaži komerčných bezpečnostných služieb sa vyžaduje znalosť podmienok európskeho prostredia. Kvalita predstavuje významnú podmienku charakterizujúcu odbornú a profesionálnu pripravenosť osôb poverených výkonom fyzickej ochrany. Avšak v Európe existujú veľké rozdiely v zákonoch jednotlivých krajín, ktoré sa venujú problematike neštátnych bezpečnostných služieb. Táto rozdielnosť sa prejavuje najmä v oblasti vzdelávania a výcviku pracovníkov bezpečnostných služieb. Základná odborná príprava pracovníkov bezpečnostných služieb podlieha prísnej regulácii v Španielsku, Švédsku, Dánsku a Fínsku. V Belgicku, Holandsku a Nemecku sa zohľadňuje základná odborná príprava podľa pracovnej pozície pracovníka bezpečnostnej služby [8].

ZÁVER

Kvalitná teoretická a praktická príprava pracovníkov v bezpečnostnej oblasti prináša kvalitu do vykonávanej práce. Prináša sebedomie a istotu do jeho zákrokov. Zvyšuje sa psychická odolnosť, spoľahlivosť a schopnosť plniť náročnejšie úlohy. Profesionálne odvedený výcvik zlepšuje kondíciu a posúva možnosti a schopnosti pracovníka neštátnej bezpečnostnej služby na vyššiu úroveň. Tým pádom minimalizuje riziko vybočenia z hraníc zákona pri zásahu, pretože pracovník bezpečnostnej služby presne vie, čo treba robiť, akým spôsobom a podľa akých pravidiel. Za veľký klad kvalitnej prípravy považujeme spätnú väzbu, v prípade prezentácie firmy a získavania nových zákaziek v konkurenčnom prostredí. Taktiež v priebehu výcviku pozornému oku inštruktora neuniknú rôzne indispozície, charakterové nedostatky ako nedisciplinovanosť, neschopnosť zvládať stres, strach alebo agresivita [9].

Na trhu komerčných bezpečnostných služieb s pestrou ponukou ešte stále nachádzame veľké zastúpenie firiem, ktoré ponúkajú náročnú prácu strážcov a ochrancov za podpriemerné ceny. Teda na úkor kvalitného a kvalifikovaného personálu, kde nemôžeme hovoriť o adekvátnej príprave a špecializovanom výcviku. Z iného pohľadu, každý klient vyžaduje kvalitné služby, pričom výberové konania vyhrávajú tie bezpečnostné služby, ktoré ponúkajú najnižšie ceny za požadované služby. Nejedná sa tu o špecifický slovenský problém, ale prerastajúci celosvetový trend. Apelácia sa kladie na to, aby si zákazník, prevádzkovateľ bezpečnostnej služby a výkonní zamestnanci uvedomili, že v prípade neštátnych bezpečnostných služieb sa nejedná o tovar, ale o dynamickú službu, kde akékoľvek zlyhanie môže spôsobiť obrovské a často nenapraviteľné škody ako stratu ľudského života. Dospievame k tomu, že bezpečnostné služby s kvalifikovaným personálom majú jednoducho svoju cenu. Skutočná kvalifikácia sa nakoniec vždy zhodnotí v prospech zamestnanca, zamestnávateľa, ale predovšetkým najväčšieho osohu sa dočká zákazník. Preto opatrenia v oblasti bezpečnostných služieb v európskych krajinách by mali smerovať k zjednocovaniu profesijného vzdelania zakončeného skúškou so špecializovaným výcvikom [10].

GRANTOVÁ PODPORA

Príspevok je publikovaný v rámci riešenia projektu VEGA 1/0743/11 Podpora bezpečnosti osôb a majetku na miestnej úrovni.

LITERATÚRA

- [1] JURAN, L. 2001. Trendy vývoja na trhu komerčných bezpečnostných služieb v SR. In *ALARM magazín*. ISSN 1335-504X, 2001, roč. 3 , č. 1, s. 20. ISBN 75-059-78.
- [2] MARTIN, M. 2009. Úvaha nad psychikou v strážnej službe. In *ALARM magazín*. ISSN 1335-504X, 2009, roč. 11, č. 3, s. 7-9.

- [3] LUKNIČ, A. S. 1994. *Štvrtý rozmer podnikania – etika*. 1. vyd. Bratislava: SAP, 1994. 344 s. ISBN 80-85665-30-1.
- [4] NESVADBA, P. 2009. *Policejní etika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 315 s. ISBN 978-80-7380-195-3.
- [5] JANOTOVÁ, H. a kol. 2005. *Profesijná etika*. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2005. 96 s. ISBN 80-86861-43-0.
- [6] UHRÍN, S. – SELINGER, P. 2003. *Bezpečnostné služby*. Žilina: ŽU EDIS, 2003. 151 s. ISBN 80-8070-065-6.
- [7] UHRÍN, S. 2001. Súkromné bezpečnostné služby – ich súčasnosť a budúcnosť. In *ALARM magazín*. ISSN 1335-504X, 2001, roč. 3 , č. 1, s. 27-29.
- [8] HOFREITER, L. 2004. Príprava pracovníkov súkromných bezpečnostných služieb. In *ALARM magazín*. ISSN 1335-504X, 2004, roč. 6, č. 3, s. 12-13. *Charakteristika spoločnosti OaBSE, a.s.*[on line]. cit. 2011-03-11. Dostupné na: <http://www.oabse.sk/new-web/18-spolocnost.html>.
- [9] BUCKO, V. 2005. Výcvik pracovníkov vo výkone fyzickej ochrany. In *ALARM magazín*. ISSN 1335-504X, 2005, roč. 7, č. 3, s. 8-10.
- [10] NOVÁK, F. 2006. Neriešené problémy poskytovania bezpečnostných služieb. In *ALARM magazín*. ISSN 1335-504X, 2006, roč. 8, č. 4, s. 2-4.
- [11] *Zákon č. 473/2005 Z. z. o poskytovaní služieb v oblasti súkromnej bezpečnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov.*
- [12] *Zákon č. 564/1991 Zb. o obecnej polícii v znení zákonov č. 250/1994 Z.z. , č. 319/1999 Z.z. a č. 333/2003 Z.z.*

Článok recenzoval:
doc. Ing. Stanislav Štofko, CSc.